

עת"א 24040/12/13 - אסתר מיכאלי נגד ועדת השחרורים, היועץ המשפטי לממשלה

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

עת"א 24040-12-13 מכאלי נ' ועדת השחרורים ואח'

בפני כב' השופט אברהם טל, אב"ד - נשיא

כב' השופט אהרון מקובר

כב' השופט צבי דותן

אסתר מיכאלי

העותרת

נגד

המשיבים

1. ועדת השחרורים

2. היועץ המשפטי לממשלה

פסק דין

לפנינו עתירה כנגד החלטת המשיבה 1 (להלן: "הוועדה"), מיום 14.11.13 שדחתה את בקשת העותרת לשחרור מוקדם, בתנאי תוכנית רש"א.

1. העותרת מרצה מאסר ראשון למשך 20 שנים בגין ביצוע רצח, ניסיון לרצח, וחבלה בכוונה מחמירה, נושא תפ"ח 312/98 (בימ"ש מחוזי ירושלים) לאחר שבע"פ 5570/01 מיכאלי נ' מ"י ובע"פ 5737/07 מיכאלי נ' מ"י הופחת עונשה לאחר שנקבע כי ביצעה את מעשיה עקב הפרעה נפשית חמורה בעקבות נטילת סטרואידים.

2. עפ"י הקביעות שבבסיס הרשעת העותרת, בעת הארוע, היא היתה בעלים של מוסך באיזור התעשייה עטרות בי-ם, שסמוך לו שכן מפעל בבעלות המנוח. במהלך השנים היו לעותרת טענות שונות כלפי המפעל, עד שבשלב מסוים חדל המוסך שבבעלות העותרת לפעול והצדדים ניהלו מגעים לגבי רכישת שטח המוסך ע"י המפעל. באותו יום שהתה העותרת במקום, לאחר ששוחחה עם המנוח ואחרים. בעת שהמנוח היה במשרדו, היא ירתה לעברו 3 יריות מאקדח שהיה ברשותה וגרמה למותו.

העותרת יצאה מהמשרד והוסיפה לירות בקרקע ובקיר ואח"כ באחד מבניו של המנוח ובעובדת נוספת. בן נוסף של המנוח, שהגיע למקום, פרק את העותרת מנשקה לאחר שאף הוא נפגע מהירי.

3. הוועדה החליטה ביום 4.4.12, בדעת רוב, לשחרר את העותרת על תנאי בתנאי תוכנית רש"א שמתאימה לעותרת ומאיינת את מסוכנותה והמליצה לרש"א להאריך את הפיקוח למשך כל תקופת הרישיון. הוועדה קבעה כי אין ספק שהעותרת מוגבלת בתנועה וסובלת מבעיות רפואיות וסביר להניח

שלא תחזור על מעשיה או תפגע בנפגעי העבירה. הוועדה קבעה כי התנהגותה של העותרת בכלא תקינה, היא שולבה בקורסים ובהליך טיפולי של שליטה בכעסים, עבדה בזמן החופשות במפעלי החסד "נהרות יצחק" חרף מגבלותיה והביעה חרטה על מעשיה.

הוועדה ציינה כי נפגעי העבירה פוצו ע"י המל"ל בסכום של כ- 5 מליון ₪ והחליטו לוותר לעותרת על תביעתם לפיצוי בגלל מצבה הרפואי.

הוועדה קבעה כי לפי נתוני העותרת (גילה, מאסרה הראשון, תכנית השיקום ומגבלותיה הרפואיות) היא ראויה לשחרור על תנאי ושחרורה לא יפגע בבטחון הציבור.

4. ב"כ היועמ"ש עתר כנגד החלטת הוועדה ובימ"ש זה, במושב שחלקו אחר, קיבל את העתירה וביום 29.4.12 ביטל את החלטת הוועדה.

ביהמ"ש קבע שהוועדה חרגה ממתחם הסבירות כשנתנה משקל רב מדי למצבה הגופני של העותרת, וכי תכנית רש"א אינה נותנת משקל ראוי למסוכנותה, שבאה לבטוי בנסיבות ביצוע העבירה; בהתנהגותה בכלא כשסרבה לקבל טיפול במהלך מאסרה, למעט שליטה בכעסים; ביחסה למעשים נושא מאסרה; בכך שאינה עובדת, למעט בחופשות, ובעמדת נפגעי העבירה (ראה פסה"ד בעת"א 12783-04-12 שצורף כנספח ט' לעתירה).

ביהמ"ש פירט את נסיבות ביצוע העבירה המלמדות על מסוכנותה של העותרת, וציין כי אין בקביעה שהיא סבלה מהפרעה נפשית חמורה כדי להפחית ממסוכנותה כל עוד היא הייתה חסרת תובנה למצבה באותה העת באשר נטלה כדורים בכמות כפולה על דעתה, וקבע כי יש לזכור שביהמ"ש העליון דחה את טענתה לפטור מאחריות בשל פסיכוזה, כמו גם את קביעת בתי המשפט שדנו בעניינה באשר להתחזותה, הגם שזו פוחתת בחלוף הזמן.

ביהמ"ש התייחס לדו"ח הסוציאלי ולקביעת גורמי הטיפול לפיה העותרת נוטלת אחריות על מעשיה אולם היא אינה מסוגלת לומר כיצד קרה הדבר והיא בעלת יכולת מוגבלת של תובנה למצבה ועסוקה בפער בין מעמדה לפני המאסר והיום. ביהמ"ש קבע כי דעת הרוב בוועדה לא התחשבה די בהתרשמות גורמי הטיפול בדבר מסוכנותה של העותרת ככל שתשחרר בהיעדר טיפול, וזאת על סמך מידעים שהוצגו בפני הוועדה ובפני ביהמ"ש.

באשר לאי שילובה של העותרת בעבודה ובחינוך במהלך המאסר חרף המלצת הוועדה, קבע ביהמ"ש, כי הוצע לעותרת לעבור לאגף נוח יותר, המתאים למגבלותיה, משם תוכל להגיע לתעסוקה ולחינוך אך היא סירבה לכך, כפי שסירבה לקבוצה טיפולית, שכן לתפיסתה היא אינה אלימה. לנוכח סירובה של העותרת לקבל טיפול כאמור, קיים אף חשש שלא תוכל לעמוד בתנאי תכנית רש"א, ואם הסכימה לכך, הרי שזו הסכמה לצורך שחרור מוקדם בלבד.

לאור האמור קבע ביהמ"ש כי דעת הרוב חורגת ממתחם הסבירות ואינה נותנת מענה למסוכנות העותרת. דעת הרוב אף לא נתנה משקל ראוי לעמדתם הנחרצת, בכתב ובעל פה, של קרובי המנוח נגד שחרורה המוקדם,

וכפי שקבע ביהמ"ש העליון, לאור מערכת היחסים בין העותרת למשפחת המנוח ובהיעדר טיפול כאמור, אין מדובר בחשש מופרך, בפרט שעל פי תנאי השחרור היא אמורה לחזור לעבוד בירושלים. ביהמ"ש קבע גם שאין ביציאת העותרת לחופשות כדי ללמד על העדר מסוכנות וסכויי שיקום, כל עוד היא לא קיבלה טיפול ולא השתלבה בעבודה במהלך מאסרה.

6. העותרת הגישה **בקשת רשות ערעור** לביהמ"ש העליון וברע"ב 3818/12 הוחלט **שלא ליתן לעותרת רשות ערעור**, אך נקבע כי העותרת נתונה במצב נפשי ורפואי מורכב, ושב"ס התבקש לשוב ולתת דעתו למכלול האפשרויות הרלבנטיות לגביה, במיוחד באשר להשאריתה במקומה, וכי באשר לחינוך חלף תעסוקה עליה לעמוד בתנאים שמציב שב"ס (ראה הבקשה, פרטוקול הדיון וההחלטה שצורפו כנספחים י-יא לעתירה).

הדיון והחלטת הוועדה נושא העתירה

1. בדיון ביום 14.11.13 הונחו בפני הוועדה המסמכים כדלקמן, שהוצגו גם בפנינו:

(א) דו"חות גורמי הכלא מיום 18.6.13 ומיום 13.11.13, מהם עולה כי העותרת לומדת בחינוך אך לא הצליחה להתמיד בחינוך והשתתפותה איננה עקבית. היא שולבה בקבוצה ייעודית לטיפול באלימות החל ממרס 2013, לאחר שבחודש נובמבר 2012 היא לא נמצאה מתאימה לטיפול קבוצתי הואיל ואינה "מכירה בחלקים התוקפניים שקיימים בה". מהדו"חות לא עולה כי היא לוקחת חלק כל שהוא בשיקום פרטני או קבוצתי.

(ב) דו"ח העו"ס מיום 8.7.13 לפיו העותרת שולבה בטיפול אך משתתפת בקבוצה ברמה בסיסית בלבד, מתקשה לדבר ולהתבונן על עצמה ועל התנהלותה כיום ובעבר. היא טרם החלה להתייחס ולעבד את העבירה ולזהות את עצמה עם חלקים אלימים הבאים לידי בטוי בעבירה וכיום. עוד נכתב, כ- 4 חודשים עובר לדיון, כי "עליה לעבור תהליך במסגרת בית הסוהר בכל הנוגע ליחסה לעבירה טרם בניית תוכנית שחרור".

(ג) עדכון העו"ס מיום 31.10.13 לפיו העותרת עמדה בקשר פרטני עם העו"ס אחת לשלושה שבועות והיא "עסוקה מאוד בבחינת האלימות אשר קיימת אצל אסירות אחרות ופחות בהתנהגות שלה. ההתרשמות כי מנסה להציג בכל דרך אפשרית כי מדובר בארוע יחיד בחייה וכי דפוס התנהגות אלים אינו חלק מאישיותה". בסיכום הדברים צוין כי לאור התרשמות מיכולות מוגבלות של העותרת להפיק ולהעמיק בטיפול, הוחלט לבנות עבורה תכנית שיקום.

(ד) דו"ח 204 שבו פורטו מספר שלילות טובות הנאה מהעותרת, שאחרונה שבהן היתה ביום 25.7.13 בשל "התנהגות בלתי הולמת כלפי סגל".

(ה) מידע מודיעיני המצביע על התנהגות כוחנית מצד העותרת מלפני 4 שנים.

(ו) חו"ד פסיכו דיאגנוסטית מטעם ד"ר אפשטיין לפיה קיימים פערים וסתירות ביחסה של העותרת לארוע, נטיה לתלות את האחריות למעשים בטיפול התרופתי, נטיה להצגה עצמית חיובית, נטיה להאשים אחרים בבעיותיה, פרופיל אישיותי אגוצנטרי, תחושות כעס ועוינות מצטברות, נטייה לצבור ולהכחיש כעסים שעלולה להוביל להתפרצויות תוקפנות, פסיכופתולוגיה מורכבת וקוים בולטים של הפרעת אישיות. בסיכום חו"ד צוין כי לא ניכרת תובנה של העותרת למאפייניה האישיותיים או לקיומם של קשיים רגשיים, וכי היעדר התובנה מהווה גורם המקשה על תועלת הטיפול.

2. הוועדה התייחסה, בין היתר, להשתלשלות עניינה של העותרת בבתי המשפט שהביאה להפחתת עונשה בגין הפרעות הנפשיות מהן סבלה, הגם שלא הגיעו לכלל העדר אחריות פלילית, ולטיעוני העותרת, שהם למעשה אותם טיעונים שנטענו בבקשתה הקודמת, שנדחתה בסופו של דבר ע"י ביהמ"ש.

3. הוועדה ציינה, כי בחו"ד העו"ס מיום 8.7.13 צוינה התרשמות לפיה על העותרת לעבור תהליך במסגרת הכלא בכל הנוגע ליחסה לעבירה טרם בניית תכנית לשחרור ע"י רש"א, וכי העותרת משתתפת בקבוצה ברמה בסיסית בלבד, מתקשה לדבר או להתבונן על עצמה ועל דפוסייה היום ובעבר.

4. הוועדה קבעה כי גם אם העותרת עמדה בכל הקריטריונים הנחוצים לצורך שחרור מוקדם, דבר שלא מתקבל על דעתה, עדיין אין די בתכנית רש"א כדי לשחרר אותה שחרור מוקדם, בין היתר, בהסתמך על סעיף 10(א) לחוק שחרור על תנאי ממאסר (להלן: "**החוק**"), ובהתחשב בחומרת העבירות שביצעה העותרת - רצח אדם ונסיון לרצח נוסף כמעט ללא מניע הנראה לעין.

העונש המופחת של 20 שנות מאסר שהוטל על העותרת ע"י ביהמ"ש העליון הוא עונש קל נוכח מעשיה החמורים, אין מקום להקלה נוספת לאחר שנשקלו ע"י ביהמ"ש העליון כל השיקולים שמן הראוי היה להתחשב בהם והוועדה לא רואה כל סיבה להפחית הפחתה נוספת מעונש זה.

5. הוועדה עמדה על עברה הפלילי של העותרת בעבירות שבל"ר, נטישה וגניבת רכב ועל האבחון הפסיכולוגי מחודש 11/2013 שקבע, בין השאר, כי "קיימת אצל העותרת נטיה בולטת לתלות האחריות למעשיה אך ורק בטיפול התרופתי כשלא עלתה התייחסות בולטת להשלכות מעשיה על אחרים, וכי נטייתה לצבור ולהכחיש כעסים עלולה להוביל, גם אם באופן נדיר, להתפרצויות תוקפנות משמעותיות".

6. הוועדה התייחסה לעדותו בעל פה של נפגע העבירה בפניה, שהפנה למעשייה החמורים של העותרת ומסוכנותה הרבה הקיימת בכל אפשרות לשחרורה המוקדם, וקבעה כי גם במצב בו העותרת מוכנה לעבור כל טיפול אפשרי במצבה, נכונות זו היא רק לצורך שחרור מוקדם.

נימוקי העתירה:

1. העותרת היתה עד סוף שנות ה-90 אישה בעלת עסקים משגשגים ומוניטין רב, רכזת הבטחון והמודיעין של איזור צפון ירושלים ועטרות, שזכתה להערכה רבה בקרב בכירים בעיריית י-ם. במהלך השנה שקדמה לרצח, היא נקלעה למצב נפשי קשה שהלך והחמיר בעקבות שימוש גובר ולא מבוקר בסטרואידים, וכן בגין פטירת הוריה, מחלתה, והליך גירושין שעברה. הפרעתה הנפשית אף הוכרה בפסיקת ביהמ"ש העליון שהרשיע אותה ברצח לפי סעיף 300א(א) לחוק העונשין והפחית בעקבות כך את עונשה ל-20 שנות מאסר.

2. לאחר שניתנה החלטת ביהמ"ש העליון ברע"ב 3818/12, הובן כי ככל שהעותרת תעמוד בתנאים שהציב שב"ס יהא בכך שיקול מכריע לשחרורה. בעקבות ההחלטה האמורה, ולאחר שב"כ העותרת נפגשה עם מפקדת הכלא, שינה שב"ס את יחסו כלפי העותרת, תוך שהוא נסוג מהדרישה שתעבור אגף כתנאי לטיפול והשתלבות בכלא, וניתן לעותרת להשתלב במסגרת קבוצת חינוך מבלי שתצטרך לעבור אגף.

העותרת החלה להשתתף באופן מלא בחינוך ואין מחלוקת כי היא משתפת פעולה ומידי יום מתייצבת לפעילות באגף חינוך, אף שהדבר מאלץ אותה לזחול במדרגות.

העותרת שולבה גם בקבוצה ייעודית לטיפול באלימות ומקפידה להגיע לכל המפגשים ולפעול בהתאם לדרישות הקבוצה. במקביל, ובעקבות פניית ב"כ העותרת למפקדת הכלא, התאפשר לעותרת לקבל טיפול פרטני כתמיכה לטיפול הקבוצתי.

אין מחלוקת כי היום משתתפת העותרת באופן סדיר בחינוך ומתמידה בטיפול הקבוצתי והפרטני. לצד זאת, היא ממשיכה מזה כשלוש שנים לעבוד בהתנדבות בהנה"ח במסגרת עמותת "נהרות יצחק", שתעסיק אותה במשרה מלאה עם שחרורה מהכלא.

3. בדיון הוועדה מושא העתירה ולאור האמור לעיל, נטען, בין השאר, כי חלו שינויים רבים מאז פסה"ד בעתירה 12783-04-12 וכי העותרת עומדת בקריטריונים של "ראויה לשחרור" ו"העדר מסוכנות", אולם הוועדה החליטה לדחות את בקשת העותרת לשחרור מוקדם, בין היתר, משום קולת העונש שהוטל עליה, עונש מופחת של 20 שנות מאסר, כשהטעם המרכזי בהנמקת הוועדה מתבסס על סעיף 10(א) לחוק, למרות שהדבר לא נטען ע"י הצדדים ולא התקיים דיון בנושא.

הוועדה שגתה בשוקלה שיקולים זרים שאינם רלבנטיים לשאלת שחרורה של העותרת ולא נתנה את המשקל

הראוי לשיקולים הרלבנטיים בעניינה, ומשכך החלטתה אינה סבירה.

הוועדה ניגשה למארג השיקולים תוך הטייה מראש שאין לשחרר את העותרת, בהחילה פרשנות מרחיבה ויוצאת דופן לשיקולים שנקבעו בסעיף 10 לחוק, בהתעלמה מחווה"ד המקצועיות השונות הקובעות את היעדר מסוכנותה של העותרת, בדחותה את המלצות רש"א לשחרורה המוקדם, ובהתעלמה מהתועלת החברתית שתצמח משחרורה בתנאים שיאפשרו לה לחזור ולהשתלב בקהילה.

4. הוועדה שגתה בהשתיתה את החלטתה על הפגיעה לכאורה ב"אמון הציבור" לפי סעיף 10(א) לחוק, שכן מדובר בשיקול זר המלמד על הטייה מראש, בהחילה את המבחנים הקבועים בסעיף 10 לחוק מיוזמתה ובניגוד לפסיקה הקובעת שאין זה ראוי שהוועדה תעלה טענות שלא נטענו ע"י ב"כ היועמ"ש. הוועדה לא נתנה לצדדים הזדמנות להתייחס לטענה זו טרם מתן החלטה. עניינה של העותרת אינו מצדיק את החלטת הסעיף, לנוכח פסיקה עניפה הקובעת כי יש לצמצם את תחולתו ולהחילו במקרים חריגים בלבד. העותרת ריצתה כבר למעלה מ-15 שנות מאסר ושחרורה אינו מהווה יחס בלתי סביר למעשה העבירה ונסיבותיו ואין בו כדי לפגוע באמון הציבור.

הוועדה בחנה את בקשת העותרת תוך הטייה מראש שהעונש שנגזר עליה בביהמ"ש העליון הוא עונש קל ביחס למעשים בהם הורשעה. מדובר בשיקול זר ומוטעה, שכן שאלת העונש הראוי נדונה במספר ערכאות וממילא היא אינה ראויה להתברר בפני הוועדה, שאינה יכולה לשמש כערכאת ערעור על החלטת ביהמ"ש העליון.

החלטת הוועדה מלמדת שהוועדה ראתה עצמה כערכאה נוספת הדנה בגזר דינה של העותרת במקום לבחון שאלות רלבנטיות של מסוכנות ושיקום.

הוועדה שגתה כשהתייחסה לחומרת העבירה כשיקול מרכזי במנותק מהנסיבות הייחודיות והחד פעמיות בהן התבצעה העבירה, ושגגה זו מתעצמת נוכח קביעת בתי המשפט כי גם ללא נסיבות ייחודיות, חומרת העבירה לא תשמש שיקול מרכזי בהחלטה לעניין שחרורו של אסיר על תנאי.

לגופו של עניין, העונש שהוטל על העותרת ראוי, ואף חמור, נוכח נסיבות ביצוע העבירה ומצבה הנפשי הקשה, שביצעה עבירת המתה בנסיבות של ענישה מופחתת.

5. הוועדה התעלמה מתכלית השחרור וחשיבות שיקום העותרת, תוך שחרורה ההדרגתי לקהילה והתעלמה מהראיות והטיעונים המעידים על עמידתה בקריטריון של העדר מסוכנות לשלום הציבור, מה גם שאין בעברה הפלילי, הכולל מעשים קלים ללא רקע של אלימות שנעשו לפני למעלה מ-20 שנה, כדי להעיד על מסוכנותה.

6. הפניית הוועדה לאמירותיו של ד"ר אפשטיין בחווה"ד מיום 6.11.13 נעשו תוך התעלמות ממסקנתו, ותוך התעלמות משלוש חוות דעת נוספות הקובעות כי המסוכנות הנשקפת מהעותרת נמוכה, וכי מסוכנותה, ככל שקיימת, היא מסוכנות תאורטית ודי בתכנית רש"א ובאמצעי הפיקוח האחרים שהוצעו

כדי לאיין אותה.

7. מאז מתן פסה"ד בעת"א 12783-04-12, עברה העותרת כברת דרך ארוכה, והשתלבה בקבוצת חינוך, בטיפול קבוצתי-ייעודי לעבירות אלימות ובטיפול פרטני, ושינויים אלה ניכרים לעין כעולה מחוו"ד סוציאלית מיום 31.10.13. גם לשיטת שב"ס אין בידיו כלים להמשך טיפול בעותרת מעבר למה שניתן לה וראוי להמשיכו באמצעות תכנית רש"א.

8. הוועדה נתנה משקל מכריע לעמדת נפגעי העבירה, שהרי חששם, לגיטימי ככל שיהיה, הוא סובייקטיבי גרידא, אינו נתמך בטעם ממשי ונסתר בממצאים אובייקטיביים של מצבה הגופני של העותרת המאיינים מסוכנות אפשרית, מה גם שאין כל חוב כספי בין הצדדים.

העותרת יוצאת לחופשות בנות 72 שעות מזה 6.5 שנים, ומעולם לא הועלתה טענה כי היא יצרה קשר עם נפגעי העבירה או עשתה דבר כדי לפגוע בהם או להטרידם. ניתן להוסיף תנאים לתנאי השחרור של העותרת שיורו על הרחקתה מאיזור מגורי נפגעי העבירה ומאיזור התעשייה עטרות.

9. הוועדה התעלמה לחלוטין מתכלית השחרור ומחשיבות שיקומה של העותרת, עת שראוי היה לתת בעניינה משקל למשך המאסר, לנכותה הרפואית ולמגבלותיה הגופניות הרבות. שיקומה של העותרת מחייב קיום הליך שיקומי הסתגלותי מחוץ לכלא, ומשמוצו אפשרויות הטיפול בכלא, נדרש שתשלים את המעגל הטיפולי במסגרת המיועדת לכך ברש"א, שאם לא כן יפגע האינטרס הציבורי ותיפגע אף הסתגלותה של העותרת לעולם שמחוץ לכלא.

10. באשר לעברה הפלילי של העותרת - מדובר במעשים קלי ערך ללא יסוד של אלימות שנעשו לפני יותר מ- 20 שנה, ובמהלך שהותה בכלא לא נרשמו לחובת העותרת תקריות אלימות, למעט עבירות משמעת ספורות.

11. בחווה"ד של ד"ר אפשטיין מיום 6.11.13, נקבע כי מסוכנותה של העותרת נמוכה בנסיבות "מוגבלותה הגופנית, הפחד מההשלכות, היעדר הגישה לכלי נשק ופיקוח מוגבר מצד הרשויות...". עוד נקבע בחווה"ד שאף שקיים לכאורה פוטנציאל להתנהגות אלימה בעתיד, הסבירות לכך שהעותרת תגיע למצב דומה לזה שהוביל אותה לביצוע העבירות היא נמוכה.

חוו"ד נוספת שהתקבלה לבקשת הפרקליטות, המבוססת על פגישות עיתיות עם העותרת לכל אורך המאסר, קובעת כי אף שהעותרת סובלת מהפרעת אישיות לא מסווגת, במהלך שהותה בכלא לא נצפתה מסוכנות כלשהי לעצמה או לסובבים אותה.

חוו"ד נוספת הוזמנה ע"י ב"כ העותרת מיום 6.10.13 של העו"ס גב' עדן, קבעה חד משמעית כי הסיכון ל אלימות חוזרת מצד העותרת הוא נמוך.

חוות דעת מקצועיות אלה הונחו על שולחן הוועדה לבקשת הפרקליטות, ומעידות על היעדר מסוכנות, אך הוועדה בחרה ליתן עדיפות להיגדים רטוריים סתמיים.

תמיכה נוספת לחוות הדעת ניתן למצוא בהתנהלות העותרת מאז החלו הדיונים בשחרורה המוקדם, שחרף הטלטלות הרגשיות שחוותה לנוכח האכזבות מאי שחרורה המוקדם, רגשותיה העזים לא באו לבטוי בהתנהגות שלילית, אלימה או פוגענית.

12. הוועדה שגתה בקובעה שאין די בתכנית רש"א לצורך שחרורה המוקדם של העותרת, למרות שהיא כוללת השתתפות בקבוצות טיפול ומסגרת תעסוקתית מתאימה, בה היא מקפידה לעבוד במהלך חופשתה מזה זמן רב לשביעות רצון מעסיקה.

13. הוועדה שגתה בהסתמכה על חוו"ד עו"ס שאיננה עדכנית מיום 8.7.13, שכן מאז מתן פסה"ד בעתירה הקודמת העותרת הוכיחה מאמצים לעמוד בדרישות שהוצגו בפניה כתנאי לשחרור, דבר הניכר בחוות דעתה העדכנית של העו"ס מיום 31.10.13, שממנה התעלמה הוועדה ושממנה עולה שיתוף פעולה של העותרת בקבוצה, הבעת צער וחרטה כנים על שארע לקרבנות העבירה, והתועלת שבטיפול הקבוצתי.

14. גורמי הטיפול סבורים כי יש לתמוך בבקשת העותרת לשחרור מוקדם ולעמדת המשיב לפיה אין לשחררה מטעמים של המשך טיפול או מטעמי מסוכנות אין כל אחיזה.

15. בהחלטתה נושא העתירה חשה הוועדה כבולה לאמירות שנקבעו בהחלטה בעת"א 12783-04-12 ועקב כך שקלה שיקולים זרים שאינם רלוונטיים לעתירה, ולא בחנה פרטנית את עניינה של העותרת ואת שינוי הנסיבות מאז מתן פסה"ד בעתירה הקודמת.

16. החלטת הוועדה איננה סבירה ואינה יכולה לעמוד, ובחלוף 20 חודשים מאז מתן פסה"ד בעתירה הקודמת ראוי שביהמ"ש יבחן מחדש את קביעותיו בעתירה האמורה ואת השינויים שחלו מאז מתן פסה"ד.

החלטת הוועדה אינה סבירה בהיותה מבוססת על שיקולים לא-רלבנטיים ובהתעלמה ממסמכים ומשיקולים הקבועים בחוק. העותרת עומדת בשני הקריטריונים הקבועים בחוק המאפשרים את שחרורה המוקדם.

1. החלטת הוועדה סבירה ומתבקשת, בנותנה משקל לכלל הנסיבות הנוגעות לעותרת ומעידות על מסוכנות לשלום הציבור הצפויה משחרורה המוקדם, בפרט לנוכח קביעת ביהמ"ש העליון כי היא סובלת מהפרעות נפשיות, ועפ"י חווה"ד הפסיכודיאגנוסטית היא סובלת משלל קשיים אישיותיים והפרעות נפשיות.
2. הוועדה צדקה כשנתנה משקל לכך שהעותרת לא נטלה חלק בהליך הטיפול והשיקומי לאורך שנים ארוכות בכלא, ורק מחודש מרס 2013, היא נטלה חלק שטחי ולא אפקטיבי בטיפול. אין כל אינדיקציה לפיה חל שינוי בתכניה ודפוסיה האלימים של העותרת, בייחוד לנוכח חווה"ד הפסיכודיאגנוסטית.
3. הוועדה צדקה כאשר נתנה משקל לעמדת נפגע העבירה, ולא נתנה משקל לתכנית רש"א בשל פגמים קשים שנפלו בה ומאחר והיא מתעלמת משיקולי המסוכנות המתחייבים בנסיבות העניין, מה גם שבניגוד להלכה הפסוקה היא מקלה ביחס לתכנית רש"א שהוגשה בעבר. מדובר בתכנית דלה שתקפה למשך שנה בלבד מתוך תקופת רישיון העולה על 4 שנים ואין בה כדי לאיין את מסוכנות העותרת.
4. מדובר במקרה קשה במהלכו ירתה העותרת למוות במנוח ופצעה שניים מבניו ואשה נוספת שעבדה אצל המנוח. המקרה סווג, ובצדק, כשלושה ארועי ירי נפרדים בשלושה מקומות שונים וגם מבחינה מוסרית יש ליתן משקל לריבוי הנפגעים. בסופו של יום הושתו על העותרת 20 שנות מאסר, שיש בהם כדי לשקף את האיזון הראוי בין חומרתן המופלגת של העבירות לבין התחשבות בנסיבותיה האישיות.
5. מסוכנות העותרת נלמדת הן מחומרת העבירות ונסיבותיהן והן מאישיותה הבעייתית, כמו גם מקביעת ביהמ"ש המחוזי בהליך הפלילי בעניין התחזותה של העותרת, כפי שציין גם ביהמ"ש העליון בע"פ 5570/01. התנהגותה המניפולטיבית והכוחנית של העותרת כלפי אסירות אחרות עולה גם מהמידע החסוי, ומהדו"ח הפסיכו דיאגנוסטי של ד"ר אפשטיין, כך שהעותרת עודנה מסוכנת לציבור.
6. לתפיסת העותרת, האחריות לרצח מוטלת על הסטרואידיים אותם היא נטלה כטיפול תרופתי, אך נקבע בהליך הפלילי כי אין לקבל טענתה בדבר היעדר אחריות. העותרת מעולם לא קיבלה אחריות על מעשיה, רוב שנותיה בכלא חלפו ללא טיפול כלשהו עד לחודש מרס 2013, כאשר על פי תוצאות הטיפול אין כל שינוי בעמדת העותרת, שאינה מקבלת אחריות על המעשים, ויכולתה לתובנה ומודעות למצבה מוגבלת. העותרת אינה מכירה בחלקים התוקפניים שבה ולכן היא מוגבלת ביכולתה להתמיד בטיפול, ולמעשה לא חל כל שינוי בעולמה הפנימי ולא ניתן לקבוע ברמה הנדרשת, כי הוכיחה סיכויי שיקום אמיתיים.

7. נטל השכנוע הרובץ לפתחה של העותרת, רוצחת שקיבלה ענישה מופחתת, הוא גבוה יותר מבעבירות אחרות. נתוניה, לרבות האישיותיים, העדר התובנה, העדר אמפתיה לקרבנות העבירה, הטלת אשמה על אחרים, עברה הפלילי, התנהגותה המניפולטיבית, והעדר התועלת מהטיפול, אינם מאפשרים את שחרורה המוקדם.
8. הוועדה התייחסה מיוזמתה לסעיף 10(א) לחוק למרות שלא מדובר במקרה מובהק שבו חל הסעיף. עם זאת, הזכרת הסעיף בהחלטה אינו פגם היורד לשורשו של עניין המצדיק את ביטול ההחלטה שכן, בהחלטת הוועדה למכלול השיקולים האחרים הקבועים בסעיפים 3 ו-9 לחוק, שיש בהם כדי להצדיק את דחיית הבקשה לשחרור מוקדם.
9. ביהמ"ש אינו בא בנעלי הרשות המנהלית ותפקידו לבחון את סבירות החלטתה. כל עוד לא חרגה ההחלטה מהסביר, ערכאת הערעור לא תתערב בהחלטה. בנסיבות העניין שחרורה המוקדם של העותרת ייצור סיכון שהוא מעל ומעבר לסיכון סביר לשלום הציבור, והעותרת לא עמדה בנטל המוטל עליה.

החלטת הוועדה סבירה ומוצדקת ומושתתת על שיקולים ראויים ואין להתערב בה.

דין והכרעה

1. הלכה היא, כידוע, ש"כדי שבית משפט זה יוכל להתערב בהחלטתה, על החלטתה של ועדת השחרורים להיות כה מוטעית, עד כי אם ועדת שחרורים סבירה לא היתה יכולה להחליט כמוה" (דברי כב' הנשיא ברק בבג"ץ 89/01 הועד הציבורי נגד עינויים נ' ועדת השחרורים פ"ד נה(2) 838, בעמ' 871). איננו סבורים כי מבחן זה מתקיים בענייננו.
2. לאחר שעיינו בעתירה ובכתב התגובה על נספחיהם, לרבות בפרוטוקול הדיון והחלטת הוועדה ובחוות הדעת של גורמי הטיפול בכלא, בדו"ח האבחון הפסיכולוגי ובחוות הדעת שהוגשו ע"י ב"כ העותרת, הגענו למסקנה שגם מבלי להתייחס לנימוקי הוועדה הקשורים בסעיף 10(א) לחוק, ולהתנגדות משפחת המנוח, דין העתירה להידחות.
3. איננו מתעלמים מחלופי כשנתיים מאז ביטול ההחלטה שהורתה על שחרורה המוקדם של העותרת ומחלופי שנה מאז החלה העותרת להשתתף בפעולות חינוך ובהליך טיפולי במסגרת שב"ס בעקבות החלטת ביהמ"ש העליון, אך לאור עמדת גורמי הטיפול שהיתה בפני הוועדה והוצגה גם בפנינו ולאור ממצאי הדו"ח הפסיכודיאגנוסטי, אין בחלופי הזמן כדי להצדיק את שחרורה המוקדם של העותרת.

4. מהדו"ח הסוציאלי לוועדה מיום 3.7.13 עולה שהעותרת נמצאת בקשר מעקבי עם עו"ס ומשתפת איתה פעולה. היא שולבה במרץ 2013 בקבוצה יעודית לטיפול באלימות, אליה היא מגיעה ברציפות, אך היא משתתפת בה בצורה בסיסית בלבד, מתקשה לדבר על עצמה ודפוסי התנהגותה כיום ובעבר, ומתקשה לראות חלקים אלימים בהתנהגותה נושא מאסרה.

מהתוספת לדו"ח מיום 31.10.13 עולה שהעותרת נמצאת בקשר פרטני עם העו"ס אחת לשלושה שבועות, היא לוקחת אחריות חלקית על מעשיה ומייחסת אותם רק להשפעת הטיפול התרופתי עליה. העותרת עסוקה מאוד באלימות של האסירות האחרות, מנסה להציג שהאירוע נושא מאסרה הוא יחיד בחייה ודפוס התנהגות אלים אינו חלק מאישיותה.

אמנם, העו"ס הפנתה את העותרת להכנת תוכנית שיקומית ע"י רש"א, שהוכנה והוצגה בפני הוועדה ובפנינו, אך לאור האמור לעיל והתרשמותה של העו"ס מיכולותיה המוגבלות של העותרת להפיק תועלת מהטיפול ומהקשר הפרטני איתה, אין בתוכנית רש"א כדי להפיג את המסוכנות שנובעת מהתנהגות העותרת נושא מאסרה.

5. איננו מתעלמים מהאמור בדו"ח האבחון הפסיכולוגי שנערך לעותרת ע"י ד"ר אפשטיין ביום 31.10.13, שצורף כנספח יג' לעתירה, אך אין בו כדי לתמוך בטענת ב"כ העותרת ששחרורה המוקדם של העותרת בתנאי תוכנית רש"א לא יסכן אחרים.

אמנם בעמ' 7 למעלה בסיכום הדו"ח, כפי שנכתב גם בסיפא חוות דעתה של העו"ס טלי עדן ממכון גרין שצורפה כנספח י' לעתירה, הסבירות שהעותרת תגיע לסיטואציה מורכבת אליה הגיעה לפני ביצוע העבירה היא נמוכה בשל מוגבלותה הגופנית, הפחד מההשלכות, היעדר גישה לנשק ופיקוח מוגבר של הרשויות והממסד הרפואי אך אין להתעלם ממה שנכתב בעמ' 6 לסיכום לדו"ח האבחון של ד"ר אפשטיין.

מסיכום הדו"ח עולה שחרף חלוף הזמן הרב מאז האירוע נושא מאסרה וחלוף שנה מיום תחילת הטיפול בשב"ס, העותרת, לדבריה, עדיין לא זוכרת את האירוע, ותולה את האחריות לקרותו בטיפול התרופתי.

ד"ר אפשטיין מעריך שהעותרת זקוקה לגבול חיצוני מובנה כדי שתוכל לתפקד בצורה יעילה. לדעתו, בולט אצלה דפוס של הכחשת תוקפנות ועוינות, לא ניכרת אצלה תובנה למאפייניה האישיותיים או לקיום קשיים או בעיות במישור הרגשי, דבר שמקשה על הפקת תועלת מהטיפול או על האופציה לשינוי משמעותי בדפוסי התנהגותה.

6. יש באמור בדו"ח האבחון כדי להביא למסקנה ששחרורה המוקדם של העותרת מבלי שהפיקה תועלת מההליך הטיפולי בשב"ס, גם במצבה כפי שמתואר בחוות הדעת של העו"ס טלי עדן וגם בתנאי התוכנית הטיפולית של רש"א, לא יפיג את מסוכנותה.

גם אם העותרת לא תפיק תועלת מהטיפול בשב"ס, כטענת באת כוחה, אין מקום לשחרר אותה על תנאי שכן

עדיין לא פגה המסוכנות שנובעת ממנה.

6. לאור כל האמור, החלטת הוועדה מיום 14.11.13 שלא לשחרר על תנאי את העותרת, סבירה.

7. אנו דוחים את העתירה.

ניתן והודע היום א' ניסן תשע"ד, 01/04/2014 במעמד ב"כ הצדדים והעותרת.

צבי דותן, שופט

אהרון מקובר, שופט

אברהם טל, נשיא
אב"ד